

مکتب فلسفی و تربیتی لندن

(با بررسی آرای پیترز و هرست)

تألیف:

دکتر سمیرا حیدری

رسم دانشگاه

دکتر فاطمه زیبا کلام مفرد

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

سرشناسه	زیباکلام مفرد، فاطمه، ۱۳۳۰ -
عنوان و نام پدیدآور	مکتب فلسفی و تربیتی لندن / تالیف فاطمه زیباکلام، سمیرا حیدری.
مشخصات نشر	تهران: حفیظ: تفرش: دانشگاه صنعتی تفرش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۹۶ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۶۲۴۴-۲۷-۶
فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
یادداشت	چاپ اول.
موضوعی	هرست، پل هیود، ۱۹۲۲ م. - نقد و تفسیر
موضوع	پیتز، ریچارد استنلی، ۱۹۱۹ م. - نقد و تفسیر
موضوع	آموزش و پرورش - فلسفه
شناسه انرا ده	حیدری، سمیرا، ۱۳۴۶ -
شناسه انرا ده	دانشگاه تفرش
رده بندی کنگره	۱۳ م ۷ ۹۴۱ / ز LB۴۱
رده بندی دیویی	۳۷۰ / ۱۰
کتابشناسی ملی	۳۷۰ / ۱۰

نام کتاب:	مکتب فلسفی و تربیتی لندن
ناشر:	انتشارات حفیظ ۶۶۷۲۲۱۸۱
ناشر همکار:	انتشارات دانشگاه تفرش
مؤلف:	فاطمه زیباکلام مفرد - سمیرا حیدری
صفحه آرا:	مریم مرادیان
طرح روی جلد:	سیدعلیر ضاموسوی
لیتوگرافی:	توس
چاپ:	ازل
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۹۳
تیراژ:	۲۰۰ نسخه
قیمت:	۶۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-964-6244-27-6

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۲۴۴-۲۷-۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

انتشارات حفیظ: تهران خیابان انقلاب بعد از پارک دانشجو ساختمان ۱۰۳۴ واحد ۱۱

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۱	زندگی علمی پیترز
۱۲	زندگی علمی لیبیرال هرست
۱۵	فصل ۱؛ چگونگی پیدایش مکتب اندیشه
۲۱	فصل ۲؛ مبانی فلسفی مکتب اندیشه
۲۱	فلسفه تحلیلی
۲۲	ارتباط فلسفه و تعلیم و تربیت از دیدگاه هرست
۲۴	تعلیم و تربیت لیبرال
۲۵	تعلیم و تربیت لیبرال از دیدگاه پیترز
۲۸	تعلیم و تربیت لیبرال از دیدگاه هرست
۳۱	بررسی گزارش کمیسیون هاروارد توسط هرست
۳۳	ماهیت دانش از دیدگاه هرست
۳۳	وحدت‌گرایی معرفت‌شناختی
۳۴	کثرت‌گرایی معرفت‌شناختی
۴۲	ادبیات و هنرهای زیبا به عنوان شکلی از دانش از دیدگاه هرست
۴۳	رابطه ذهن و دانش از دیدگاه هرست
۴۵	ارزش‌ها و تعلیم و تربیت از دیدگاه پیترز
۴۷	فصل ۳؛ مفهوم تعلیم و تربیت و اهداف آن از دیدگاه پیترز
۴۷	مفهوم تعلیم و تربیت از دیدگاه پیترز
۵۰	اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه پیترز

فصل ۴؛ محتوای تعلیم و تربیت از دیدگاه هرست	۵۵
برنامه درسی از دیدگاه هرست	۵۵
ویژگی‌های محتوای تعلیم و تربیت لیبرال از دیدگاه هرست	۵۶
اشکال دانش به عنوان محتوای تعلیم و تربیت لیبرال از دیدگاه هرست	۵۸
توجیه هرست برای کسب اشکال دانش	۶۰
اشکال دانش به عنوان محتوای آموزش همگانی از دیدگاه هرست	۶۳
جایگاه دروس فنی و حرفه‌ای از دیدگاه هرست	۶۵
معیار انتخاب محتوای تعلیم و تربیت براساس دیدگاه هرست	۷۵
فصل ۵؛ روش‌های تعلیم و تربیت از دیدگاه پیترز و هرست	۷۹
مفهوم روش	۷۹
روش‌های تعلیم و تربیت	۸۱
فصل ۶؛ بررسی و نقد رویکرد منتقدان پیشرفتگر در تعلیم و تربیت از دیدگاه پیترز و هرست ..	۸۵
بررسی و نقد رویکرد منتقدان پیشرفتگر از دیدگاه پیترز و هرست	۸۵
بررسی و نقد رویکرد پیشرفتگر از دیدگاه پیترز و هرست	۸۶
نیاز و علایق متربی‌ان از دیدگاه پیترز و هرست	۸۹
منابع	۹۴

مقدمه

حال که در اوایل هزاره سوم پیش از میلاد می‌بریم و دنیای امروز با رشد و توسعه خیره‌کننده علم و فناوری روبه‌رو شده است و نظام تعلیم و تربیت نیز به عنوان یکی از زیر نظام‌های اجتماعی از تأثیر این موج گسترده به دور نمی‌ماند، پس آن ابراز نمود که تمامی اجزای تعلیم و تربیت مانند هدف، محتوا، روش و غیره تحت تأثیر تغییرات موجود در جهان قرار می‌گیرد.

در عرصه تاریخ تعلیم و تربیت، همواره شاهد تغییرات و تحولاتی بوده‌ایم که هر یک پاسخگو به مشکلات مقطعی خاص از تاریخ بوده‌اند. بدین ترتیب، اندیشمندان تربیتی که بر یک نظر خاص اتفاق نظر داشته‌اند مکتب‌های تربیتی را بوجود آورده‌اند، هر چند که ممکن است در برخی موارد بین آنها نقاط افتراقی در زمینه‌های تربیتی وجود داشته باشد. در واقع، واژه مکتب به آراء و افکار افرادی که از تأثیر و نفوذ اجتماعی برخوردار بوده و دارای پیروانی نیز می‌باشند، اطلاق می‌شود. پس اگر فرد یا گروهی از صاحب‌نظران تعلیم و تربیت دارای اندیشه‌ها و نظریات مشابهی باشند که آرای آنها از تأثیر و نفوذ اجتماعی برخوردار باشد، می‌توان گفت که به یک مکتب خاص تعلق دارند. در تاریخ تعلیم و تربیت با مکتب‌هایی همچون مکتب ایدئوآلیسم، رئالیسم و پراگماتیسم و غیره برخورد می‌کنیم که در هر کدام اندیشمندان تربیتی که نقاط اشتراک در نظریات آنها نسبت به اختلافاتشان دارای قوت بیشتری است قرار می‌گیرند. به‌طور معمول، اندیشمندان یک مکتب تربیتی خاص در بنیادی‌ترین مفاهیم همچون ماهیت انسان، ماهیت دانش و چگونگی شکل‌گیری شناخت در انسان، مفهوم تعلیم و تربیت و هدف غایی و از این قبیل با هم اتفاق نظر دارند و یا نظریاتشان بسیار به هم شباهت دارد. یک مکتب تربیتی به دلیل آنکه مسائلی همچون انسان‌شناسی، هستی‌شناسی، ماهیت دانش و

ارزش‌ها را به عنوان مبانی نظری خود در نظر می‌گیرد، پس دارای یک بعد فلسفی است. بدین ترتیب، اندیشه‌های یک مکتب تربیتی آنچنان با مسائل فلسفی گره خورده است که برای شناسایی عمیق یک مکتب، چاره‌ای جز بررسی دقیق دیدگاه‌های فلسفی آن مکتب نیست. در این کتاب، تلاش بر آن است که مکتب تربیتی لندن با تأکید بر اهداف، محتوا و روش‌های تعلیم و تربیت به خوانندگان گرامی معرفی شود.

در راستای رسیدن به این هدف، نظریات پیترز و هرست، به عنوان دو نظریه‌پرداز این مکتب بررسی شده است. انتخاب این دو نفر تصادفی نبوده، بلکه به دلیل آنکه نظریات آنها بنیادی‌ترین مفاهیم تعلیم و تربیت را شامل می‌شود، تصمیم به بررسی کتب و مقالات آنها گرفته شد. در این مکتب، پیترز به مرزبندی‌های مفاهیم در حیطه تعلیم و تربیت پرداخته، حال آنکه همکار او هرست بیشتر در وجه معرفت‌شناسی این مکتب تلاش نموده است. از آنجایی که در بیانات این دو نظریه‌پرداز، قرن بیستم، قرائن و شباهت‌هایی با اندیشه‌های ارسطو در یونان باستان وجود دارد، می‌توان آنان را به نوعی احیاءکننده اندیشه‌های ارسطو دانست و آنها را جزو نوارسطویان در قرن بیستم بدانیم. طوری که چنین نظری از دیدگاه برخی صاحب‌نظران همچون "براون" مورد تأیید است (براون، ۱۹۹۶، ۳۴۰).

از سویی، مکتب لندن تحت تأثیر اندیشه‌های ویتگنشتاین، فیلسوف تحلیلی قرن بیستم بوده است. طوری که پیترز از تحلیل مفهومی در بار خود استفاده نموده است و هرست نیز در ارائه نظریه اشکال دانش متأثر از اشکال زندگی ویتگنشتاین بوده است.

همانطور که در فصول کتاب به آن خواهیم پرداخت، دانش مکتب لندن نسبت به موج پیشرفتگرایان در اروپا و آمریکا در قرن بیستم از اهمیت و سرع در عرصه تعلیم و تربیت برخوردار است. انتقاد پیترز و هرست نسبت به ابعاد گوناگون تعلیم و تربیت پیشرفتگرا در کتاب مشترک آنها به نام "منطق تعلیم و تربیت"، تبیین شده است که در کتاب حاضر تلاش شده است که به نکات برجسته این انتقادات پرداخته شود. لازم به ذکر است که در قرن بیستم، مکتب نسبت به تعلیم و تربیت پیشرفتگرا، تمایل آنان را به اندیشه‌های سنت‌گرایان نمی‌رسد. آنان همانگونه که بر نقاط ضعف پیشرفتگرایان تأکید می‌کنند، مشکلات سنت‌گرایی در تعلیم و تربیت را نیز تبیین می‌نمایند. به نظر می‌رسد که مکتب لندن تلاش نموده است که مسیر میانه‌رویی را اتخاذ کند که نقاط قوت را در جدال سنت‌گرایی و پیشرفتگرایی مدنظر قرار دهد.

در کشور ما، جهت رسیدن به یک چارچوب قوی و منسجم فلسفی برای تعلیم و تربیت نیاز به بررسی همه دیدگاه‌ها و مکاتب تربیتی وجود دارد. البته نه بدان معنا که با بررسی مکاتب

راهی به سوی اقتباس گشوده شود بلکه بدین معنا که از این راه می‌توان به چشم‌اندازهای نوینی در تعلیم و تربیت دست یافت و به دنبال آن می‌توان به بررسی‌های تطبیقی و یافتن نقاط اشتراک و افتراق بین این اندیشه‌ها پرداخت و به دیدگاه‌های ارزنده‌تری رسید. برای مثال، با بررسی‌های تطبیقی میان فیلسوفان مسلمان با فیلسوفان مکتب لندن، شاید بتوان با برجسته نمودن نقاط قوت و ضعف از سویی و نقاط اشتراک و افتراق از سویی دیگر به نتایج ارزشمندی در عرصه تعلیم و تربیت دست یافت. با امید آنکه خوانندگان با مطالعه این کتاب که بر دیدگاه‌های دو نظریه‌پرداز برجسته مکتب لندن در زمینه مفهوم تعلیم و تربیت و اهداف آن، محتوا و روش تأکید دارد، به بررسی و پژوهش در مورد وجوه دیگر این مکتب که در آثار این دو و دیگر اندیشمندان این مکتب منعکس شده است بپردازند.

زندگی علمی پیترز:

ریچارد استانی پیترز در سال ۱۹۱۸ متولد شد. وی در مدرسه کلیفتن^۱ در شهر بریستول^۲ انگلستان که مدرسه‌ای سبیل به تحصیل نمود. در سال ۱۹۳۸، در دانشگاه آکسفورد، مطالعه رشته ادبیات را آغاز نمود و به دست‌آورد رسید. در عین حال، او به مطالعه مسائل فلسفی و مذهبی علاقه داشت.

زمانی که جنگ جهانی دوم آغاز گردید، این انجمن کواکرز^۳ پیوست. این انجمن اهداف صلح‌جویانه‌ای را دنبال می‌کرد و فعالیت‌های بشردوستانه داشت. پیترز در واحد بیمارستان سیار این انجمن در سال ۱۹۴۰ در اوج حملات هوایی به لندن رفت و به کار مدرسانی به افراد پناهگاه‌های جنگی مشغول شد.

وی به تأسیس مرکز جوانان والتامستو^۴ پرداخت. وی ضمن فعالیت در این مرکز، به مطالعه درباره مسائل فلسفی پرداخت و بدین ترتیب در دانشکده برک‌بک^۵ دانشگاه لندن ثبت نام کرد و در وقت اضافی خود به مطالعه فلسفی پرداخت. وی سپس به تدریس روی آورد و به سمت استادی ادبیات یک مدرسه شبانه‌روزی منصوب شد. پس از دو سال از این کار است کشید و به‌طور تمام‌وقت مشغول امتحانات پایانی خود در دانشگاه لندن شد و سپس به تدریس فلسفه در دانشکده برک‌بک پرداخت. وی به دلیل سابقه‌ای که در مرکز جوانان داشت و به دلیل تجربیاتش در تدریس، به تعلیم و تربیت بسیار علاقه‌مند بود و بدین ترتیب وارد حیطه فلسفه

1. Clifton

2. Bristol

3. Quakers

4. Whalthamstow

5. Birkbeck

تعلیم و تربیت شد. وی مقالات بسیاری در مورد موضوعاتی همچون اقتدار و مسئولیت را منتشر نمود و سپس به مطالعه درباره موضوعات دیگری مانند اهداف تعلیم و تربیت پرداخت. مطالبی که وی در مورد تعلیم و تربیت منتشر نمود، توجه شفلر استاد تعلیم و تربیت و فلسفه دانشگاه هاروارد را به خود جلب نمود و در سال ۱۹۶۱ پیترز توسط شفلر به هاروارد دعوت شد. پس از آن در سال ۱۹۶۱ پیترز به سمت استادی دانشکده تعلیم و تربیت دانشگاه لندن رسید و در سال ۱۹۷۱، رئیس هیأت علمی دانشگاه لندن شد.

پیترز به مناطق زیادی سفر کرد و در کشورهای نظیر ایالات متحده امریکا، کانادا، نیوزلند و اسرائیل سخنرانی‌هایی داشت. وی در این سفرها، به تأسیس رشته فلسفه تعلیم و تربیت و پیشرفت آن کمک می‌کرد. لازم به ذکر است که بخش زیادی از پیشرفت‌ها در رشته فلسفه تعلیم و تربیت مدون کار پیترز است، بخصوص از زمانی که وی در سال ۱۹۶۲ عهده‌دار کرسی استادی فلسفه تعلیم و تربیت دانشکده تعلیم و تربیت دانشگاه لندن شد و تلاش‌های سازمان‌یافته مؤثری در این زمینه عمل آورد.

زندگی علمی پل هرست:

هرست در دهم نوامبر ۱۹۲۷، در شهر انگلستان به دنیا آمد. وی در کالج‌های هدرزفیلد^۱ و تربیتی^۲ در کمبریج تحصیل نمود و در سال ۱۹۵۰ وقت سال قبل از پیوستن به دپارتمان علوم تربیتی دانشگاه آکسفورد، به تدریس ریاضی پرداخت. او در آکسفورد، به مطالعه فلسفه ریاضی پرداخت و بدین ترتیب زمینه‌ای فراهم شد تا او به تدریس فلسفه تحلیلی وارد شود. در سال ۱۹۵۹ به ریاست دپارتمان علوم تربیتی دانشگاه لندن، انتخاب گردید. در سال ۱۹۷۱، به سمت استادی در رشته علوم تربیتی، در دانشگاه کمبریج رسید.

آنچه که در زندگی علمی هرست قابل توجه می‌باشد، گرایش و اشتیاق او به تدریس بوده است. وی در امر تدریس، در مراحل گوناگون زندگی خود، روحیه اشتیاق و اشتیاق‌ناپذیری داشته است. وی همواره در ایجاد زمینه مناسب در سخنرانی‌های خود، در کتاب‌ها و همایش‌ها، مهارت خاصی دارا بوده است. به‌طور معمول، با طرح یک پرسش مناسب، سخنرانی خود را آغاز می‌نماید و تلاش می‌کند تا مبهم‌ترین وضعیت‌های موجود را در مطلب مورد بررسی، روشن گرداند. بدین ترتیب عمق مسئله برای مخاطبین بحث روشن می‌شود و اغلب یک سری پرسش به ذهن دانشجویان تعلیم و تربیت پدید می‌آید که آنها را بیش از پیش نسبت فلسفه تعلیم

و تربیت مشتاق می‌کند. لازم به ذکر است که نه تنها دانشجویان در سراسر دنیا، بلکه همکاران و دیگر دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت در عرصه کارهای ارزشمند هرست، به چشم‌اندازهای نوینی دست یافته‌اند و از سویی هرست همواره در پاسخ به پرسش‌های آنان دقت زیادی مبذول داشته است.

هرست علاقه زیادی به تدریس داشته است و در عین حال یکی از حضار ثابت در سخنرانی‌ها و سمینارهای مباحث تعلیم و تربیت، در طی سال‌های تدریس خود در کمبریج، کسوفورد و لندن به حساب آمده است. او در کنار تدریس و پی‌گیری عمیق‌ترین مسائل تعلیم و تربیت، به کارهای مهم دیگری نیز اشتغال داشته است. وی در کمبریج در کمیته‌های دیپارتمانی و دانشکده‌ای نقش مهمی دارا بوده است. در ضمن به مدت چهار سال، عضو دایره عمومی کل دانشکده‌ها بوده است. از سال ۱۹۷۵، در چندین کمیته شورایی آکادمی تربیت داشته است. با توجه به کمیته‌ها و دیپارتمان‌های مختلفی که هرست در آنها فعالیت داشته است، می‌توان گفت که مسئولیت‌های حرفه‌ای وی طیف وسیعی داشته است. اغلب نهادهای آکادمیکی و دولتی از شیوه تفکر و تصمیم‌گیری‌های بجای و معقول او یاد دانی نموده‌اند. می‌توان گفت که اغلب آثار فلسفی وی به سبب تجربیات و عملکردهای او در نهادهای گوناگون داشته است از غنای کافی برخوردار شده است. در واقع رابرت قوی بین فعالیت‌های هرست در زندگی حرفه‌ای‌اش و موضوعاتی که در کتاب‌هایش به آنها پرداخته است وجود دارد. (بارو و وایت، ۱۹۹۳).

هرست به همراه همکارش ریچارد استانلی پیترز، بنیانگذار مکتب لندن که یک مکتب فلسفه تحلیلی تعلیم و تربیت در بریتانیا می‌باشد به حساب می‌آیند. آنان در دهه شصت و هفتاد این مکتب را بنیان نهادند. وی تعلیم و تربیت لیبرال را براساس اشکال منطقی‌اش مطرح می‌کند که هر یک از اشکال دانش دارای مفاهیم ویژه و معیار صدق مربوط به خود می‌باشند. (براون و دیگران، ۱۹۹۶)

هرست دارای دیدگاه‌های خاص خود در باب هنر، دانش اخلاق و مذهب می‌باشد. نظریه اشکال دانش وی، بخصوص در برنامه‌ریزی درسی بسیار پرنفوذ بوده است.

وی در اواخر دهه هشتاد، انتقادهایی را در مورد عقلانیت بیش از حد در نظریه اول خود وارد می‌کند و دیدگاه جدیدی را در باب محتوای تعلیم و تربیت جایگزین اشکال دانش می‌نماید و آن را براساس فعالیت‌های اجتماعی قرار دهد.

از دیگر فیلسوفان مکتب لندن می‌توان از لسلی پری^۱، ری الیوت^۲، رابرت دیردن^۳، هیوساکت^۴ و ریچارد پرینگ^۵ یاد نمود. در این کتاب، به دلیل آنکه بیانات هرست و پیترز اساس این مکتب قرار می‌گیرد، تنها به بررسی بیانات آنها پرداخته می‌شود.

www.ketab.ir

1. Perry , Leslie
4. Sockett, Hugh

2. Elliot , Ray
5. Pring, Richard

3. Dearden, Robert